

громадські організації до розробки урядової політики та законодавства щодо викорінення домашнього насильства та забезпечити фінансову та технічну підтримку громадських організацій, які займаються протидією насильства над жінками [2, с. 179].

Не можна мовчати про домашнє насилля! Потрібно звертатися за допомогою, вихід можна знайти з будь-якої ситуації, головне – зробити перший крок.

Список використаних джерел

1. Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики. Запобігання та протидія домашньому насильству : Інформаційні матеріали для фахівців, які працюють з дітьми та молоддю в громадах. 2018. С. 32. (Сер. «Бібліотека «Молодіжного працівника». Кн. 5)

2. Нестеренчук В. В. Домашнє насильство над жінками як об'єкт соціальної роботи. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2019. С. 12.

3. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

4. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

5. Дубік А., Крипович А. насильство над жінками в сім'ї та шляхи його подолання . Х., 2018.

Мусатенко В. С.,

аспірант кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

БОРІТЕСЯ - ПОБОРЕТЕ, АБО ІСТОРИЧНО – СУЧАСНІ ФОРМИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Щороку 2 грудня за рішенням Генеральної Асамблеї ООН відзначається Міжнародний день боротьби за скасування рабства. Але чи було воно дійсно скасовано?

З початку XVI століття використання безкоштовної рабської праці мешканців захоплених колоній стала важливою складовою економіки провідних країн - Іспанії, Португалії,

Нідерландів, Великої Британії та Франції, оскільки переважно на рабській праці було побудоване сільськогосподарське виробництво, що давало значні прибутки від експлуатації африканських рабів.

Основними регіонами работоргівлі були Африка, Північна і Південна Америки, Європа. Франція перетворилася в одну з головних колоніальних держав, королі якої розпоряджалися територіями та людьми в колоніях на свій розсуд. Виснажлива праця, коротка тривалість життя рабів, фізичне насильство призводило до періодичних повстань, та втечі від власників.

Законодавче визначене безправ'я рабів, закріплювалося в спеціальних указах, одним з яких був указ короля від 1685 року, що мав силу закону в той час (його ще називали ордонанс), та згодом отримав назву «Чорний кодекс». Цим Кодексом афроамериканців вважали речами, надаючи дозвіл на їх експлуатацію. Крім цього рабам заборонено було мати власність. Навіть, у випадку подарунку рабу, дарунок «переходив в повну власність господарів», зазначалося в статті 28 Чорного Кодексу. У статті 44 Чорного Кодексу чітко вказувалося, що самі «раби є рухомим майном», та їм було заборонено носити зброю, або предмети подібні до неї.

У XVIII ст. проти рабства виступав англійський рух квакерів (протестантська конфесія у християнстві, відома своїми пацифістськими настановами і гуманістичним спрямуванням), і вже до кінця століття засудження рабства та прагнення до свободи, як основи природних прав людей, стало частиною європейського руху Просвітництва. У цю епоху аболіціоністами називали тих філантропів, які, не беручи прямо участі у діяльності політичних партій, намагалися за допомогою публічних проповідей та друкованих просвітницьких видань сприяти знищенню рабства. На початку XIX століття більшість урядів країн Європи визнали необхідність скасування рабства, і як правило, білі заможні представники інтелектуальної еліти того часу – аболіціоністи, створювали всі передумови для скасування рабства.

Перша вдала спроба скасувати рабство була здійснена в 1791 році під час Французької революції рабами колонії Сан – Домінго (сучасна частина Гаїті) . Після прийняття 26 серпня 1789 року Національними установчими зборами Франції документу, що фактично ліквідував раніше встановлений устрій країни і став основою її першої конституції, в якій в тому числі

були закріплені природні права людини - право на свободу особистості, слова, переконань і опір пригнобленню, а, отже Франція фактично не тільки декларувала, але й не чинила опору для революцій, та його наслідків - скасування рабства в своїх колоніях. Згодом у 1794 році Французька Республіка скасувала рабство в усіх своїх колоніях. В 1815 році у Франції работоргівля була заборонена, але повністю ліквідувати рабство стало можливим лише під час Другої Французької Революції 1848 року.

Гасла французької революції та революції в Гаїті «Свобода, рівність, братерство» поступово розповсюджувався в інші європейські країни, які почали вбачати небезпеку у рабстві, зміна економічних умов праці в Європі, а саме розвиток промисловості, що спричинило подальший індустріальний розвиток у всіх країнах, стало остаточною причиною знищення трансатлантичної работоргівлі.

Так, 25 березня 1807 року британський парламент прийняв закон про заборону торгівлі людьми, після чого капітан, спійманий з невольниками на борту, підлягав штрафу в розмірі 100 фунтів за кожного раба. Після чого від работоргівлі відмовились у США, Нідерландах, Данії, та пізніше работорговців прирівняли до піратів, які відповідали власним життям за торгівлю іншими людьми. Остаточно акт «Про скасування рабства», був прийнятий 23 серпня 1833 року, що розповсюджувався на всю територію Британської імперії.

Період боротьби Європи з работоргівлею в Африці, та ставлення суспільства до цього явища детально описано у романі 1878 року «П'ятнадцятирічний капітан» французького письменника Жюль Верна. Обурення Жуль Верна безмежне: «Работоргівля! Усі знають, що значить це страшне слово, якому не повинно бути місця в людській мові...Пройшло вже багато років після заборони торгівлі рабами. Однак вона усе ще ведеться, і притому у немалих розмірах, — головним чином у Центральній Африці...».

В 1865 під час громадянської війни в США тринадцятою поправкою до Конституції було заборонено рабство та примусову працю, за винятком покарання за злочин. Куба відмовилась від рабів у 1886 році, Бразилія – в 1888-му, а в 1890 майже вся сучасна Європа скасувала рабство. В Османській імперії юридично в 1897 году, але фактично лише в 1923 році після створення Турецької республіки, в Китаї - в 1910 році.

Аналогічні процеси відбувались на території Російської імперії, до якої частково тоді належала частина сучасної України.

Наприкінці 50-х років XIX ст. внаслідок кризи феодально-кріпосницької системи господарювання, поразки Російської імперії у Кримській війні (1853-1856 рр.) царський уряд Російської імперії, щоб уникнути революції, почав здійснювати реформи.

19 лютого 1861 були оприлюднені «Маніфест про скасування кріпосного права» та «Положення про селян, що виходять з кріпосної залежності», що проголошували скасування кріпосного права, надаючи селянам і дворовим людям права «вільних сільських обивателів як особисті, так і майнові», тобто селяни, які раніше були кріпаками перестали бути власністю поміщиків. Вони могли вільно торгувати, відкривати промислові та ремісничі підприємства, торговельні заклади, записуватися в цехи, купувати і збувати рухоме й нерухоме майно, без дозволу поміщиків одружуватися, віддавати дітей до навчальних закладів. Поміщики за встановлені повинності - роботою або грішми - змушені були надати селянам у постійне користування "садибну осілість" і повний наділ польової землі та інших угідь. Селяни залишалися тимчасово (на невизначений час) зобов'язаними. Тільки з 1 січня 1883 р. селяни в обов'язковому порядку мали викуповувати польові наділи.

Основною темою літератури 1 половини XIX ст. в світі була проблема «людина і суспільство», яка фактично відображала ту дійсність та боротьбу людини з низів за існування, проти гніту соціального і національного, трагедія знищення людини суспільною несправедливістю, страждання людини.

Національний герой Тарас Шевченко – кріпак за походженням, яким він був до 24 років, але згодом став символом боротьби за свободу, своє життя присвятив боротьбі за визволення українців від соціального і національного поневолення, кріпацтва в царській Росії, проти якого він рішуче виступав в своїх віршованих творах «Розрита могила», «Чигирине, Чигирине», «Наймичка», «Сон», «Сліпий» («Невольник»). Нікого не можна тримати в рабстві або в підневільному стані - визначає стаття 4 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, проти чого і боровся

Тарас Шевченко майже за сто років до прийняття цього важливого міжнародного правового документа.

До яскравих представників антирабовласницького руху (аболіціонізму) в українській літературі належить Марко Вовчок, твори якої стали надзвичайно популярні серед її сучасників саме через актуальність висвітлених тем в творчості - скасування рабства.

Марко Вовчок однією з перших вводить в українську прозу образ сучасного селянина – бунтаря, вона майстерно виписала образ героя-селянина, який прагне звільнитись від кріпацтва (Настя з «Ледащиці», Назар із «Інститутки», Кармелюк).

Так, в повісті «Інститутка» – реальний соціальний конфлікт, який показує протистояння реальних класових суперечностей між кріпаками, доведеними до нестерпних страждань, що втратили терпіння і вже не бояться виявляти непокору, і поміщиками, до краю розбещеними своєю владою над кріпаком. У повісті автор переконує читача у необхідності рішучої боротьби проти кріпосницького гноблення. Марко Вовчок вказує на прагнення до визволення і в оповіданні «Маша» - ще з дитинства Маша помічає несправедливість відносин у закріпаченому селі, та намагається протестувати проти несправедливості, як і народ в той час.

У драматичному сюжеті оповідання «Ледащиця» показаний протест сільської дівчини Насті, яку пані змушує шити від ранку до вечора, але героїня бореться за волю аж до загибелі, а не в тяжких умовах непосильної праці і безправ'я, як в інших творах Марко Вовчка.

Марко Вовчок, також використовувала образ народного героя України, самовідданого борця проти кріпацтва, народного ватажка Устима Кармелюка. У трактові Марка Вовчка Кармелюк виходить з рамок історичного часу, коли він жив та боровся, і виростає у легендарного народного богатира – виразника прагнень трудящих мас і захисника їх інтересів. Тобто, представники антирабовласницького руху (аболіціонізму) в українській літературі яскраво зображали та фактично фіксували стан рабства в Російській імперії, та формували думку суспільства щодо неприйнятних форм таких трудових відносин, і такі їх дії мали свій результат – рабство було скасовано, і таким чином революцію в Російській імперії змогли відстрочити.

Перша світова війна назавжди змінила правила відносини між людьми, та країнами. В цьому році виповнилось 95 років з дня підписання Женевської Конвенції про рабство, якою було заборонено всі форми рабовласництва, та зазначено, що рабство є видом власності на людину.

Враховуючи закритість СРСР від світу работоргівля в класичному розумінні не могла бути, але система примусової праці, містить всі ознаки рабства, але вже державного рабства, що забезпечувалось за допомогою репресій, примусової праці в таборах, військового рабства в штрафних батальйонах. Так в'язні, в тому числі політичні використовувались для відбудови країни після війни, лісозаготівлі, та інших об'єктах тяжкої промисловості, де була праця без забезпечення мінімальних прав людей на безпечні умови роботи.

Повоєнна Європа прагнула змін, переписати історію та свободи. Але це була не перша та не остання спроба боротьби людини за свою свободу, та чергова декларація суспільства про те, що вони поважають та прагнуть надати іншим людям свободу.

В 1948 году рабство було оголошено поза законом у Загальній декларації прав людини. 2 грудня 1949 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила «Конвенцію про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами».

Але, ці правила не розповсюджувались на радянських людей, так згідно з радянським законодавством всі селяни, по досягненні 16 років, автоматично зараховувались у члени колгоспу з відповідним обов'язком примусової праці у колгоспі, і їм було заборонено видавати паспорти. До 1958 року селянин міг виїхати лише отримавши довідку від голови сільради чи голови колгоспу, від яких вимагали не відпускати селян із села. Від лютого 1958 року місцевій владі було надане право видавати селянам тимчасові паспорти. Лише в 1974 році селяни отримали право мати паспорт, який фактично був квитком на свободу.

Останньою країною, що скасувала рабство, була Мавританія, в якій рабство було скасовано президентським указом в 1981. Нині рабство заборонено міжнародним правом, але торгівля людьми – є формою сучасного рабства та порушення прав людини, яка не перестає втрачати актуальності у ХХІ ст. для всіх країн світу, не виключаючи Україну.

Споглядаючи скрізь роки на твори Т. Шевченка, М. Вовчка, Ж. Верна ми бачимо всі ті самі форми експлуатації - трудова, сексуальна експлуатація, примусове залучення у кримінальну діяльність чи збройний конфлікт. І як це не дивно споглядаючи скрізь часи причини торгівлі ті самі, хоча й особливостями відповідно до даного часу.

Торгівля людьми проблема країн в пост воєнному стані, в процесі політичних та економічних реформ, що перш за все відображається на економічному стані простих людей, що через скрутні економічні умови, брак або відсутність освіти взагалі готові на будь – яку роботу в більш розвинених країнах, віддаючи свої документи та життя в руки сучасних торговців.

Вважається, що торгівля людьми є найшвидше зростаючою злочинною індустрією, яка пов'язана з незаконною торгівлею зброєю, та наркотиками, де людей використовують як мулів для одноразового перевезення товару.

Як і століття тому життя людини, хоч і декларується, що є найвищою цінністю, але враховуючи соціальну – класову нерівність створює всі умови для процвітання сучасного рабства – торгівлі людьми, які залишаються злочинами без покарання.

А отже, як казав великий класик Т. Шевченко: «Борітеся – поборете!»

Нагорна В. О.,

здобувач ступеня вищої освіти
магістра за спеціальністю «Право»
2-КМ-2Б курсу ННІЗДН
Національної академії внутрішніх
справ

**UKRAINE AND THE ISTANBUL CONVENTION:
DEFINITION OF THE CONCEPT OF 'GENDER' AS
A MAJOR OBSTACLE FOR RATIFICATION**

In May 2021, the pan-European Region celebrated the 10th anniversary of the most important international instrument for the protection of women's rights and the prevention of domestic violence, namely the Council of Europe Convention on Preventing